

A23

Jaun Cerucoay emaiten jagot...

Hitzak ondo ulertzen diren arren, ez da erraza poema honen haria jarraitzea, batetik, erreferentziaren bat falta zaigulako (azaldu ez den zerbaiti buruz ari dira), eta, bestetik, zaila delako jakitea noiz ari den pertsonaia bakoitza hitz egiten. Dirudenez, poeta gaztearen eta Elena *dama galantaren* arteko elkarrizketa da. Gure interpretazioaren arabera, mutilak poema bat idatzi du neskaren inguruan, ziur aski haren kapa bat aipatuaz; neskari ez zaio batere gustatu eta gezurtizat jo du poeta; baina mutilak ere kontua argitzeko gogoia du, zintzo jokatu duela uste baitu. Gainera, neska limurtzen ahalegintzen da, inguruetako ederrena dela esanez; neskak, ordea, ez du halakoetarako gogorik, eta mehatxu egiten dio, esanez berak ere idatz ditzakeela koplak. Mutilarenak dira lehenengo hitzak.

<1195r> —Jaun Cerucoay¹ emaiten jagot²

oy³ asco gueraciatic,⁴

deseo neben ocasio bat

cerren nagoan jaquinic.⁵

Nic orain diot inox ez çala⁶

5

¹ *Cerucoay*: ‘Zerukoari’; *-ai* darabil datibo singularra adierazteko, Landuccik bezala.

² *emaiten jagot*: ‘ematen diot’.

³ *oy*: Eskuizkribuko poemetan maiz erabiltzen dira *oy* eta *oyta* betegarriak (bakanka *oy eta*), bertso-lerroen neurri egokia lortze aldera.

⁴ *asco gueraciatic*: ‘eskerrik asko’; cf. forma bera baina beste adiera batekin, *gueraciea* ‘grazia, trebetasuna’ (A6: 30 eta A28: 140). Barrutiak eta Landuccik darabilte *gerazia* aldaera, bakoitzak behin.

⁵ *deseo neben ocasio bat / cerren nagoan jaquinic*: ‘zeren etorri baitzait desio nuen aukera bat’.
jaquinic: ‘niretzat izanik, niretzat delarik’; *jaqui-* hainbat aldiz agertzen zaigu eskuizkribuan. Askotan aditz trinkoa edo beregaina da, baina laguntzaile gisa ere agertzen zaigu, partizipioa edo aditzoina aditz nagusitzat harturik. Bestalde, gehienetan aditz jokatu gabea iduri du: *Donzellea, cegati çaoz / enegaz enojaduric, / çurequin ene aitasuna / horrela anci jaquinic?* (AL: 1142v), *Sirena bere ainbeste dabil, / besteoc leguez galduric, / Doristeori on derechala, / Silvero anci jaquinic* (AL: 1145v), *Esperancea galdu jaquinic / bici çan, aseguin bague* (AL: 1145v), *Acorda çatez ceyn on derechudan, eta bay nola çabilcen engañaduric, igui çabenaren acean, ene amorioau ancitu jaquinic* (AL: 1152v), *Tortolachoa ebiltan da / bacoçic maiaz ilean, / bere laguna galdu jaquin da / tristeric soledadean* (A16: 73-76), *Jaun Cerucoay emaiten jagot / oy asco gueraciatic, / deseo neben ocasio / cerren nagoan jaquinic* (A23: 1-4), *Oyta capa bat emunagaiti / ez nax gueratu piloxic; / inori emun bajagot bere, / ez nago damu jaquinic* (A23: 57-60), *donzella batec joci ceban / Iruneco calean, / niri ondo costa jaquin / Guipuscoaco lurrean* (B33: 15-18). Beti iragangaitz gisa agertzen da eta beti datibozko argumentu batekin. Gure ustez, *edin aditzaren aldaera bipertsonala (NOR-NORI) baizik ez da.

ipuiçarric, guçurric, ⁷	
cegaiti gauça eguinic ezta	
munduan secretocoric.	
Nic au onela esateraco ⁸	
asco da errazoaric;	10
oy gueiago çufrietaco ⁹	
eztot nic pacenciaric. ¹⁰	
—Poeta gazte jaquinduna, ¹¹	
ce çaoz engañaduric ¹²	
çu pagaceco ¹³ faltaco dala	15
nigan entendimenturic.	
Eguin doçuna eguiteraco ¹⁴	
ez doçu errazoaric,	
cerren nic çuri eman eztiçut	
artaco ocasioric,	20

⁶ *çala*: ‘zela, dela izan’; XVI. mendeko testuetan, iraganeko aditz trinko telikoek balio burutu eta burutugabeak har ditzakete. Aditz estatiboak, berriz, gehienetan balio burutugabearekin agertzen zaizkigu. Orain arte esan izan denaren kontra, euskara arkaikoko testu zenbaitetan iraganeko trinko estatibo batzuek balio burutu argia dute. Azpimarratu dugun adibidea horietarik bat da, perpaus honetan *izan* aditzak balio burutua baitu: “nik orain esaten dut inoiz ez zela / dela izan...”

⁷ *ipuiçarric, guçurric*: Bi interpretazio izan daitezkeela uste dugu: 1) Testuan eman dugun puntuazioarekin aditzera eman dena: *ipuiçarric* eta *guçurric* sinonimoak balira bezala; izan ere “cuento, embuste” da *OEHn ipuitzar* hitzarentzat bildu den esanahia. 2) Bi hitzen artean komarik ezarri gabe (*iñox ez çala ipuiçarric guçurric*.) aditzera emango litzatekeena: ‘inoiz ez zela ipuintzarrrik gezurrezkorik’; bigarren interpretazio honetan, *ipuiçarra* ‘atsotitza’ litzateke, eta bat egingo luke gaztelaniazko zenbait atsotitzekin (“Cien refranes, cien verdades”, “No hay refrán que no diga una verdad, y una no, es porque dice dos”, “Quien habla por refranes, es un saco de verdades”, “Refranes que no sean verdaderos y febreros que no sean locos, pocos”).

⁸ *esateraco*: ‘esateko’.

⁹ *çufrietaco*: ‘sufritzeko’; ç da, zalantzarik gabe, lehenengo letra. Gaztelaniaz ere horrela izan zitekeen; cf. *DAut*: “ZUFRRIR. v.a. Lo mismo que *sufrir*, que es como se dice”. Eskuizkribuan hiru aldiz idazten da *çufri*- (AL: 1154r, AL 1154v eta A23: 11) eta hamabi aldiz *sufri*- (horietako bat gaztelaniazko testu batean).

¹⁰ *pacenciaric*: Euskaraz beti *pacencia*- forma (A23: 12, A27: 16 eta B8: 5) erabiltzen da Lazarragaren eskuizkribuan; erdaraz, ordea, *paciencia* (A18: 40). Ikusi baita *audenciaric* (B12: 3) forma ere.

¹¹ *jaquinduna*: ‘maltzurra’; cf. Lcc “Astuto, *jaquinduna, astutoa*”.

¹² *ce çaoz engañaduric*: ‘ez zaitez egon engainaturik’, agintera; *çaoz* eta *çaoça*, bietara erabiltzen du. Ikusi baita *Ez daquičunoc jaquin eguīçu, / ce çaoz engañaduric, / cerren [...]* (A14: 38).

¹³ *çu pagaceco*: ‘(pentsatuaz) zuri ordainak emateko, zuri (merezi duzun moduan) erantzuteko’.

¹⁴ *eguiteraco*: ‘egiteko’.

ez gueiago¹⁵ nic eguin ez dot
 çure basoan egurric;¹⁶
 secula barriz nic ez neguian¹⁷
 oy çure contra bervaric.
 —Obra barri bat ey¹⁸ daucaçu 25
 nigaiti conponiduric;¹⁹
 linda damea,²⁰ asco deusut
 nic aregaiti²¹ esquerric.²²
 —Mesedeori²³ serbietaco
 eztot nic intereseric.²⁴ 30

¹⁵ *ez gueiago*: ‘ez eta ere’.

¹⁶ *nic eguin ez dot / çure basoan egurric*: ‘ez dut zurekin anker jokatu’, edo, agian, ‘ez naiz zure arazoetan sartu’. Gaztelaniazko “hacer leña del árbol caído” esamoldearekin lotuta ulertu dugu.

¹⁷ *neguian*: ‘ez nuen egin’; *egin* aditzaren aoristo edo iraganaldi burutu zahar trinkoa.

¹⁸ *ey*: ‘ei, omen’; partikula honen lehenengo lekukotasuna *Arrasateko Erreketan* aurkitzen da (*Madalenaan an ei dauça*, TAV 3.1.7, 83), baina XIX. mendera arte oso gutxi lekukotzen da, ziur aski testu motengatik (dotrinak, otoiçak...). Cf. *OEHN*, s.v.: “Documentado sólo en textos vizcaínos. Atestiguado ya en los Cantares de la quema de Mondragón, hasta la segunda mitad del s. XIX los ejemplos son, sin embargo, muy poco frecuentes”. Lazarragarenean bederatzi aldiz aurkitu dugu: A12: 2, A:12: 4, A23: 25, A24: 2 oh. pal., A27b: 5, A28: 2, A28: 10, A29: 10, A29: 24.

¹⁹ *nigaiti conponiduric*: ‘niri buruz konponidurik’, eta ez ‘nik konponidurik’.

²⁰ *linda damea*: Gaztelaniazko XVI. mendeko literaturan askotan erabili da *linda dama* epitetoa (ikus *CORDE*); euskaraz, ordea, ez da hain arrunta, baina behin baino gehiagotan agertzen da *Neska ontziratua* baladaren Foruko (ik. Lakarra et al. 1983: II, 135-136) eta Derioko (ik. Arejita et al. 1985: 45-46) aldaeretan. Lazarragaren eskuizkribuan, zortzi aldiz aurkitu dugu: AL: 1143r, AL: 1144r, A1: 3, A4: 13, A5: 1, A16: 35, A23: 27, A23: 73.

²¹ *aregaiti*: ‘haregaitik’; testuan hiru lekutan agertzen da: *aregayti* (A14: 29) eta *aregaiti* (A23: 28 eta B5: 93). Ez dugu Lazarragarenez beste adibiderik aurkitu, ez *OEHN*, ez *OEHN*ren corpusean, ezta [Klasikoen Gordailuan](#) ere; badira *aregaitik* batzuk, baina denak XIX-XX.ekoak.

²² *asco deusut / nic aregaiti esquerric*: ‘eskerrik asko ematen dizut nik harengatik’; hiru aldiz aurkitu dugu eskuizkribuan *edutsi aditza ‘eman’ adieran: *asco deusut esquerric* (A14: 14), *Linda damea, asco deusut / nic aregaiti esquerric* (A23: 27-28) eta *ezteust agaiti anse bapere* (B17: 3). Lazarragarenetik kanpo, beste behin baizik ez dugu aurkitu lekukotua esanahi horrekin, Zumarragaren gutunean (1537) hain zuzen: *esquerric asco devstet* (*Contr.* 99, 40.l.). Adiera bera zuen *eradun-ek ere antzina; cf. *Ceren hala daraucate emaztiari hoguenic* (Etx III, 34), *jatean drauco viçia* (M. Aldaz, Iruñea, 1609) edo *bere arimak derauka egiteko* (Ax 58), besteak beste.

²³ *Mesedeori*: ‘berori’, gaztelaniazko ‘(su, vuesa, vuestra) merced’ alegia. *OEHN* bildutako adibide guztiek (s.v. *mesede* 2) aurretik edo posesiboa (*zure, zeure*), edo erakuslea (*orren, aren*) dute, hemen ez bezala. Eskuizkribu honetan ere badira halako bi: *çure mesedeorr* (AL: 1138r), *Aen Mesede* (AL: 1142v).

²⁴ *intereseric*: ‘interesik’; *intereseric* forma agertzen da A14: 48 bertso-lerroan ere. Euskaraz ez dugu aurkitu forma horren beste lekukotasunik, baina gaztelaniaz *interese* hitza *interés* ezagunagoaren baliokidea da. Cf. *DAut*, s.v. *interese*: “Lo mismo que *interés*”.

—Orretan, bertan²⁵ oy bear doçu
 gueratu satisfeccharic.²⁶
 Oninbatenaz²⁷ adi naçaçu,
 badoçu sentimenturic;
 çure entendimentua bego 35
 guchitan iraçarric.²⁸
 Bere burua oy bear leuque²⁹
 efini corregiduric
 lenaengo, ta guero juzgadu
 bestegan baliz tacharic, 40
 edo, içanagayti bere,
 eugui encubriduric.
 Au eguiteco çugan asco da,
 dama galanta, causaric,
 çuri eguiten ez jaçun guero³⁰ 45
 ezertan agrabioric.
 —Errazoaric ez dauçaçu
 niri ifinten³¹ coplaric.

²⁵ *bertan*: ‘berehala’.

²⁶ *satisfeccharic*: Adjektiboak genero femeninoaren marka hartzen du, baita *-ric* morfema eransten zaionean ere. Ikusi *mansaric* (A8: 4, A8: 12, A8: 26, A10: 70), *lindaric* (A17: 50), *enojadaric* (A17: 58) eta *satisfeccharic* (A23: 32).

²⁷ *Oninbatenaz*: ‘honenbestez’; hiru formatan agertzen da halako monoptongazioa testuan zehar: *orrinbat* (A26: 70), *cinbat* (A26: 79), *oninbatenaz* (A23: 33 eta 85); baina *oneinbat* (AL: 1152v, A3: 23, B3: 51), *oneinbatenaz* (A24: 9) eta *oneinbategaz* (B2: 7, B5: 87). *OEHn* *oneinbestegaz* (*BulaAl* 307) besterik ez da agertzen.

²⁸ *çure entendimentua bego* / *guchitan iraçarric*: ‘izan burua zabalik, nik esaten dizudana onartzeko’; bi lerro hauetako hitzak berdin-berdin agertzen dira A16: 71-72 lerroetan ere. *iraçarric*: *Iratzarrik* forma XIX. mendera arte ez zegoen lekukotua (cf. *OEH*, *IRATZARRIRIK*, s.v. *iratzarri*), baina eskuizkribuan hiru aldiz agertzen da (A16: 72, A23: 36 eta A28: 160), eta bi aldiz *iraçarriric* (AL: 1152r, B21: 16).

²⁹ *Bere burua oy bear leuque*: zutik *berorira* aldatu da, solaskidea aldatu gabe. Gauza bera egiten du hiru poematan: A7: 119, A16: 35 eta A23: 37.

³⁰ *eguiten ez jaçun guero*: ‘ez baitzaizu, ez zaizunez’; *gero* adberbioa oinarri duen hainbat egitura erabiltzen du autoreak, perpaus kausal eta denborazkoak osatzeko nagusiki. Azalpenezko gisa interpretatzen ditugun perpaus kausaletarako *-n guero* eta *-n azquero* egiturak erabiltzen ditu; *-n guero* horietako bat da hau.

Ene capea oial ona da, neure diruac costaric, iñoenari ezteusala ³² bapere inbidiaric. Ene capaac ³³ egon doaz ³⁴ ayn ondo toleztaduric, nola baçuen ³⁵ saboiana, ³⁶ gauça usayz beteric. ³⁷	50 55
---	----------------------------------

³¹ *Errazoaric ez daucaçu / niri ifinten: Errazoa (izan/eduki) esamoldeak bi joskerak (-tzea eta -tzen) onartzen ditu testuan, ohiko -tze(ra)ko daraman egituraz gainera: onela penaetan [azpian penaetea] / ez doçu errazoaric (A16: 7-8) eta Errazoaric ez daucaçu / niri ifinten coplaric (A23: 47-48), ez neuque errazoaric / icenau borraetea / ez gueiago ... ancietea (A24: 141-144).*

³² *ezteusala: -la adberbiala.*

³³ *capaac: Mendebaldeko zenbait testu zaharretan (Kapanagarena eta Frai Bartolomerenak, kasurako) inesibo singularreko eta absolutibo pluraleko markak (-an eta -ak) izenari erabat asimilatu gabe geratzen dira. Lazarragaren eskuizkribuan ere hala gertatzen da kasu horietan, -a amaieradun hitzetako bokal bikoitzek salatzen dutenez: absolutibo pluralean *bervaac* (AL: 1143r, AL: 1153r), *donzellaac* (AL: 1143v), *erropaac* (AL: 1144v), *capaac* (A23: 53) eta *quexaac* (B20: 12) ditu eskuizkribuak; beste horrenbeste adibide ditu salbuespen direnak, ordea: *armac* (AL: 1153r, B30: 23), *ezpatac* (AL: 1153v), *bervac* (AL: 1154v), *coplac* (A8) eta *labradurac* (B33: 12). Ergatibo pluralean bi adibide konparagarri ditugu, *doncellac* (AL: 1154v) batetik eta *ayta-amaac* (A21: 11) bestetik. *canpaac* (A28: 57) salbuespen den ala ez ezin da ziur baieztatu, ez baitakigu oinarrizko forma *canpa* ala *canpaa* den (Landuccik *campae* dakar: “badajo de campana, *campae mia*”); *nescac* (B5: 25) ergatibo plurala bada, beste adibide monoptongo bat genuke bertan (ikus, hala ere, dagokion oharra). Inesiboari dagokionez, lau aldiz agertzen dira forma erabat asimilatuak: *conquistac* (AL: 1145v), *figuran* (AL: 1146r), *provincian* (AL: 1146v) eta *ausencian* (A27b: 6); asimilatu gabeko bokala duten adibideak, aldiz, hiru dira: *Domecaan* (A7: 107), *arcean* (A24: 27) eta *plaçaan* (B5: 83).*

³⁴ *egon doaz: ‘egon ohi dira’; “partizipioa + joan / eroan” perifrasiak testu zaharretan usu agertzen zaigu ohitura adierazteko. Lazarragak ere behin baino gehiagotan erabiltzen du; cf., besteak beste, *gaxqui daroae guidu* (A9: 24), *Ene capaac egon doaz / ayn ondo toleztaduric* (A23: 53-54), *baneroean / dama eder bat servidu* (B12: 1-2) eta *ascotan sarri nic neroean / requeridu ta seguidu* (B12: 7-8).*

³⁵ *baçuen: Badirudi eskuizkribuan batzu dela oinarrizko gisa erabiltzen den forma. Absolutibozkoetan batzu forma bakarrik darabil (AL: 1139v, AL: 1141v, AL: 1146v, AL: 1154v), Hegoaldeko testu zaharretan agertzen ez dena; ikusi *OEhk* zer dioen (s.v. *batzu*): “Los autores septentrionales de los ss. XVI-XVII distinguen formalmente los casos absoluto y ergativo; hay dos sistemas: *batzu / batzuk* es el de Leizarraga (Dechepare usa *batzu* para el caso absoluto, pero no hay ejs. de ergativo), y *batzuk / batzuek* el de Axular y Etcheberri de Ziburu; Pouvreau utiliza ambos: *batzu, batzuk / batzuk, batzuek*. [...] Al Sur no hay diferenciación formal: en los textos guipuzcoanos, desde el s. XVIII, se encuentra *batzuek* para ambos casos, y en los vizcaínos —ya desde Capanaga— *batzuk*”. Soziatibozko forma (*baçugaz*) horren gainean eraikia dela dirudi, -gaz gehituta; genitiboari dagokionez, *baçuen* da darabilen forma bakarra. Hauxe dakar *OEhk*: “*Batzuen* es casi la única forma para el genitivo: *batzuren* sólo se encuentra en Leizarraga (junto a *batzuen*), Oihenart y unos pocos autores meridionales del s. XX”.*

³⁶ *saboiana: Cf. DAut, s.v. saboyana: “Ropa exterior de que usaban las mugeres, a modo de basquiña abierta por delante”.*

	Oyta capa bat emunagaiti ez nax gueratu piloxic; ³⁸ inori emun bajagot bere, ez nago damu jaquinic. ³⁹	60
	—Ene erriti oyta çurera badago bidacidorric; oy aetati paseaceco eztot ardura laguni[c]. ⁴⁰	
<1195v>	Bide artati iramo ⁴¹ badot çure calera gueciric, ⁴² ene laztana, oy utra ⁴³ dago galanto enpleaduric. Çure lecuan ⁴⁴ ederra nor dan, ceur ⁴⁵ ezpaçara, ez daquit:	65 70

³⁷ *gauça usayz beteric*: Esapide berbera agertzen da beste toki batean (A14: 70). Haren esanahiaz ez gaude seguru, baina baliteke ‘gustu oneko gauza baita, dotoretzat hartzen baita’ bezalako zerbait izatea. *Usai* izena ‘usain’ dela interpretatu dugu (cf. Lcc “olor, *usaia*” eta Bet *usai egitea*, etab.), ‘usaia, ohitura’ adiera baztertu ondoren; izan ere, *usaia* Iparraldeko tradizioko hitza izateaz gain, ez genuke espero berezko -a gabe agertzea.

³⁸ *piloxic*: ‘biluzik’; forma hau agertzen da eskuizkribuko beste poema batean ere (B17 poeman, hiru aldiz), eta ondo lekukotuta dago OEHN ere, “V-gip” markarekin, eta hain zuzen Lazarragaren hizkeraren hurbileko inguruetan. Cf. OEH, s.v. *biluzik*: “(B, BN-arb), *bilosik* (V; Añ (V)), *biluxik* (AN-ulz, B), *bilutsik* (V-gip), *bilusik*, *bilotsik*, *biloizik* (A), *biloisik*, *biloixik*, *biloxik*, *bilozik*, *bilotxik*, *buluzik*, *bulusik*, *pilotsik* (V-gip), *pilosik* (V-gip). Ref.: A (*billosik*); Etxba *Eib* (*billutsik*), Iz *ArOñ* (*pillósik*), *UrrAnz* (*pillo(t)sik*), *Ulz* (*billuxi*); Izeta *BHizt* (*biluxik*); Gte *Erd* 136 y 209”.

³⁹ *damu jaquinic*: ‘(niri) damuturik’; *jaqui-* adizkiari buruz, ikusi A23: 4 bertso-lerroko oharra.

⁴⁰ *eztot ardura laguni[c]*: ‘ez dut nahi lagunik, ez zait interesatzen inork lagun egitea’ adiera bide du. Esaldi bera dago beste poema batean ere: *ez dot ardura lagunic* (A7: 114).

⁴¹ *iramo*: ‘jaurtiki’; eskuizkribuan beste toki batzuetan ere agertzen da, lau aldiz (AL: 1140r, AL: 1142r, A23: 65 eta B9: 11). OEHK ez dakar forma hau, baina bai *iramon*, Landucciren lekukotasunarekin; Landuccik *yramon* dakar “esparzir”, “derribar” eta “botar (la pelota)” sarreretan.

⁴² *iramo badot / çure calera gueciric*: ‘zure maitasuna lortzen saiatu banaiz’; gezia jaurtitzea maitasunaren gezia jaurtitzea litzateke; 1445-1645 urteetan 47 aldiz agertzen da *CORDEn flecha(s) de(l) amor*. Ez dakigu *iramo ... çure calera* loturik ote dagoen gaztelaniazko “*echar alguna cosa en la calle* Metaphoricamente es despreciarla, usar mal de ella y malbaratarla” (*DAut*, s.v. *calle*) esamoldearekin.

⁴³ *utra*: ‘oso’; gutxienez Kapanagari eta Oihenarten atsotitzei esker ezagutzen genuen (cf. OEH, s.v.).

⁴⁴ *lecuan*: ‘herrixkan’; hemen (eta beheragoko lerroetan) *lecua* ‘herrixka’ da. Cf. Lcc “aldea, *lequa*, *aldea*”. Eskuizkribuan gutxienez zortzi aldiz aurkitu dugu *lecu* esanahi horrekin (AL: 1145v, A7: 61, A17: 52, A23: 69, A23: 75, A23: 82, A23: 84, B22: 23). Beste askotan, jakina, ‘toki’ esanahiarekin.

⁴⁵ *ceur*: ‘zeu’, izenordainaren forma zaharrean.

cegaiti inor ederra dala
 gurean ez da famaric.
 Linda damea, ni neurau nago
 galanto informaduric,
 çure lecuan ez oy dala 75
 ederrez confradiaric.⁴⁶
 Donzella eder juzgaetaco⁴⁷
 asco bear da gauçaric,
 onestidade parebagea
 fundamentuçat arturic. 80
 Malpecado!⁴⁸ Fruta⁴⁹ au dago
 lecuorretan⁵⁰ galduric;
 limosneraoc⁵¹ salçaen dave
 lecuan beste frutaric.
 Oninbatenaz egon gura dot 85
 aldi onetan exilic,
 cegaitiarren⁵² eztit emaiten

⁴⁶ *ez oy dala / ederrez confradiaric*: ‘ez dela aurkitzen neska ederrez osaturiko talderik, ez dagoela neska eder askorik’; cf. egitura bereko *Amoreorrec eguin ez oy dau / curelez confradiaric* (A16: 40). *DAutek* badakar *confradía* hitza, zaharkituztat hartzen badu ere: “Lo mismo que Cofradía. Es voz antigua, y aunque más arreglada al origen del latino *Confraternitas*, ya comúnmente se usa sin la *n* para suavizar la pronunciación”.

⁴⁷ *Donzella eder juzgaetaco*: ‘(norbait) dontzeila edertzat hartzeko’.

⁴⁸ *Malpecado!*: ‘arraioa!’; gaztelaniazko harridura-esapide honen lekukotasun asko daude *CORDEn*.

⁴⁹ *Fruta*: Emakumeaz ari dela dirudi.

⁵⁰ *lecuorretan*: ‘herrixka ziztrin horretan’. Ez da erraza erabakitzen *-orretan* artikulua ala erakuslea den. Indar deiktikoa nabarmendu dezakegu, eta hartara erakusle gisa idatziko genuke, bereizita; edo, *zure lekuan*-en ordain gisa ulertuta, artikulutik hurbilagoko zerbaiten gisa uler daiteke. Zalantza izanik, eskuizkribuak dakarren moduan utzi dugu, batuta.

⁵¹ *limosneraoc*: ‘andre limosnagileak, limosna-banatzailak’; adi, *limosnera* ez baita eskean dabilena, limosna banatzen duena baino. Ez dugu inon aurkitu limosnagileek ezer saltzen dutenik, baina, zentzu hertsian, hau ulertu beharko genuke: ‘neska hau ez dute eskaintzen herri txiki horretan, eta, limosna banatzen den bezala neskak banatzen/saltzen dituzten emakumeek hau barik beste neska batzuk eskaintzen dituzte’.

⁵² *cegaitiarren*: ‘zergaitik, zeren eta’; eskuizkribuan bi hitz dira: *cegaiti arren*, baina ikusi, eskuizkribu honetan bertan, *mundu guztiagaitirren* (AL: 1144v). *OEHk* (s.v. *arren*) atzizki honen hiru adibide bildu ditu: “*arren*. Añadido a *-ga(i)ti*: *Begiak deutse egozten biotzari kulpea*, / *Aganik jaio zala onerestea*, / *Ta agaitirren aditu zerren zirean* / *Errenkore andiak erne zitean*. TAV 3.1.22. [Elorrioko maitasun kanta, 1609] *Onegaitirren errequetan deusat andrane Maria Birjineari*, [...] eta zuri aita espiritual

iguitaiac lecuric. ⁵³	
—Bada nipere ⁵⁴ jarri badaguit	
secula barriz coplaric,	90
poeta gazte, doña Elena	
ez nax egongo exilic;	
au nic onela esateraco	
asco dot errazoaric.	
Berorren ⁵⁵ serviçaria nax ta	95
ez niri barriz burlaric. ⁵⁶	
Fin.	

OHAR PALEOGRAFIKOAK:

3 neben] *n-* tatxatuta dago, baina ez dirudi berariaz denik, goraxeago eta beheraxeago ere daudenak ikusita. 20 ocasioric] aurrean *err* ezabatuta. 25 daucaçu] esk. *daucaçu*. 28 esquerric] esk. *esqueric*. 30 intereseric] *ynteresic* idatzi du lehenago. 43 çugan] ç- hitz artean txertatuta dago. 46 agrabioric] aurrean *pe*-edo, tatxatua. 63 aetati] *-e-* gainean erantsita dago. 64 lagunic] azken letra ez da ikusten, mantxa batek estalita dago. || lagunic] *-c* tinta-mantxaz estalita dago. 65 artati] badirudi *-ta-* zuzenduta dagoela, azpiko *-ti-* baten gainean. || badot] badirudi *-d-* zuzenduta dagoela azpiko *-t-* baten gainean. 72 gurean] beste zerbaiten (ziurrenik *-ti*) gainean idatzita dago *-an*. 89 badaguit] esk. *badaguit*. 91 doña] esk. *donna*.

orri, erregutu dagizula nigaitik laungoikoari. Cap 20. Beragaterren trukadu nei pozik mundu guztia. Acto 306”.

⁵³ *eztit emaiten / iguitaiac lecuric*: Ez dakigu seguru zer esan nahi duen igitaiak esaldi horretan, baina baliteke adieraztea hitz egiteko aukera moztu diola. *Leku eman* ‘aukera eman’ egiturari dagokionez, eskuizkribuan bost lekutan dago antzeko egitura: *ez dit emayten lecuric* (A10: 12, A10: 62), *eztit emaiten / iguitaiac lecuric* (A23: 87-88), *ez diçu emun lecuric* (A27a: 12), *eztit emayten lecuric* (A28: 30). cf. *OEHN LEKU(A) EMAN*, s.v. *leku*: “Dar lugar, consentir, dar consentimiento; dar ocasión, dar tiempo”.

⁵⁴ *nipere*: ‘nik bere, nik ere’.

⁵⁵ *Berorren*: Lazarragaren eskuizkribukoak *berori*-ren lehen agerraldiak bide dira (A7: 119, A23: 95), eta bietan erabili da errespetuzko tratamendua gisa. *OEHN* arabera, XVII. mendearen erdialdetik dokumentatzen da, bai 3. pertsonako erakusle bezala (1622), baita errespetuzko tratamendu bezala ere (1653).

⁵⁶ *Berorren serviçaria nax ta / ez niri barriz burlaric*: Bertso-lerro hauen kideak dira beste hauek: *Oy aren serviçaria nax ta / ... / ... / ez niri barriz burlaric* (A27a: 49-52).

Nola aipatu testu hau:

Lazarraga, Juan Perez, 2012 [c. 1602], “A23 – Jaun Cerucoay emaiten jagot...” [PDF], in G. Bilbao et al. (arg.), *Lazarraga eskuizkribua: edizioa eta azterketa (2.0)*, Vitoria-Gasteiz: UPV/EHU. Interneten eskuragarri: <<http://www.lazarraga.com>> [Kontsulta: uuuu/hh/ee].

Lan hau [Creative Commons-en baimen baten mende](#) dago